

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертация за присъждане на ОНС „доктор“ в професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки

Тема на дисертацията: „Типологизация на международния видеообмен. Изследване на социалните мрежи като източник на информация“

АВТОР НА ДИСЕРТАЦИЯТА: Николай Валентинов Колев

РЕЦЕНЗЕНТ: проф. дсн Снежана Попова

Дисертацията е насочена към все още слабо изучена проблемна област в практикуването на съвременната журналистика: социалните мрежи като източник на информация за международни новини. Погледната в перспектива, **темата** изглежда още по-актуална: нараства важността на международната информация в живота на хората и обществата, медиите все повече се тревожат от спадането на доверието в тяхното послание, професионалните журналисти търсят решения. Новините днес наистина са „тема на темите“ и заради серийното производство на фалшива информация и нестройните усилия за ограничаването ѝ. Според някои изследователи моментът е дотам „разпътен“, че на дневен ред се поставя въпросът за бъдещето на журналистиката. Именно към този кръг от проблеми води докторантът своите читатели. Той систематизира източниците на аудиовизуална информация и позиционира сред тях социалните мрежи, като не се скъпи да покаже нагласите на международните редактори, сред които работи – от една страна, и не се колебае да проблематизира тяхната работа с информация от мрежите – от друга.

Дисертацията на Николай Колев е в обем на 193 страници, организирани в

увод, три глави, заключение и библиография, която включва над 100 източника, групирани в раздели за академична литература, нормативни актове, доклади, интернет страници и съдържание от социални медии. Приложени са материали в обем над 300 страници, които документират собственото изследване на докторанта върху работата с информация от социалните мрежи. Дисертационният труд многообразно доказва, че неговият автор познава съответните научни области, владее изучаваната материя и има самостоятелни научни допринасяния.

Структурата на труда е подходяща и улеснява прочита; множеството стегнати вътрешни подраздели позволяват разгръщането на авторския замисъл стъпка по стъпка. За това впечатление значително допринася **уводът**, който съдържа всички постановки, нужни за схващане на намеренията на докторанта и на пътя, по който се върви към заключенията. Формулирани са изследователски въпроси, повечето от които се отнасят до журналистиката на гражданите – вид „нова конкуренция“, която предполага ред преоценки, включително на информационните източници и мястото на агенциите сред тях; с думите на докторанта – агенциите се превръщат от автор на съдържание във филтър и застава въпросът „защо е нужен този филтър, каква сигурност носи и може ли да бъде заобиколен, след като съдържанието, което продава през услугата си, е достъпно безплатно и излиза по-бързо, ако се вземе директно онлайн от социалните мрежи?“ (с. 11). Като цяло въвеждането в дисертацията, предложено в увода, може да се прецени като открито и прозрачно. Дадено е място на основната литература, ползвана в работата върху труда.

Първата глава „Типологизация на източниците на международни новини. Мястото на социалните медии“ съдържа теоретично въведение, изясняващо основни понятия, с които текстът работи – информация, комуникация, новина. Лансирано е разбирането за международния

новинарски отдел като „изолирана среда“ – разбиране, което кореспондира с идеите за вид специфично комуникационно поле (при което нито комуникатор, нито аудитория имат пряка връзка със събитията – Христо Бонев, Тодор Петев и др.) и би могло да бъде успешно разгръщано в такава посока. Присъства обзор на актуални текстове, акцентирани са възгледи и нови процеси като инфотейнмънт. Показан е внушителен професионален опит с различните източници, както и дълбоко познаване на съвременните практики на телевизиите. При подредбата на новинарските източници се изключват собствените – кореспонденти, специални пратеници, за да може център на внимание в текста да останат източниците, външни спрямо телевизията. Доколкото тяхната систематизация попада в заглавието на дисертацията и сред заявките за научни приноси, трудът би спечелил, струва ми се, ако в първата глава присъстваха макар и кратки съображения около критериите за групиране и по терминологията (описание, класификация, типология, „дескриптивна типология“).

Отделен раздел във втората глава е посветен на социалните мрежи и съдържанието, генерирано от потребителите. Внимателно са изяснени понятията „нови медии“, „социални медии“ и „социални мрежи“, отбелязани са терминологични отлики и сближавания, детайлно са представени основните мрежи, ползвани в журналистическата практика на международните новини.

Втората глава „Журналистиката като кураторство“ съдържа много добре разработен първи раздел, който допринася за общото добро впечатление от дисертацията. В няколко практични подраздела проблемно е представена работата с информацията от социалните мрежи, като навсякъде личи професионализмът на автора и също така развитата му изследователска саморефлексия. Изграден е възглед за журналиста-куратор като „контрапункт на гражданите-журналисти и на потребителите на социални медии, които също влияят на информационния поток със съдържанието,

което генерират“. Описани са и са добре интерпретирани практиките на верификация на информацията. Обосновано се твърди, че в ход е преразпределение на аудиторията между традиционни и нови медии, като към това твърдение се прибавя преглед на възгледи на десетки автори за измененията в журналистическата професия и преформулирането на професионалните роли. На този фон аргументацията на докторанта за мястото и функциите на журналиста-куратор може да се прецени като стабилна. Струва ми се важно за отбелязване и обстоятелството, че в дисертацията разсъжденията за новите професионални роли се вписват в хоризонта на отговорната журналистика.

Вторият раздел на главата е посветен на авторското право и съдържанието в интернет. Разделът съдържа интересни анализи на подходите за регулация на Интернет, на саморегулацията, на пиратските практики.

Третата глава „Социалните мрежи като източник на международни новини: емпирични изследвания“ е, по моему, най-интересната част от дисертацията. Главата съдържа два раздела: контент анализ с фокус върху източниците на международните новини (корпус от новини на БТВ) и анкета с международни редактори от мрежата за обмен на новини ENEX.

Ще започна от **анализа на съдържанието** на новините, подчертавайки важен изследователски момент – обосновката на позицията на „включения наблюдател/изследовател“ при избора на БТВ като източник на изследваните новини. Внимателно са оценени възможностите на използвания агрегатор за отсяване на текстове. Заслужава да се отбележи също така убедителният времеви период от осем месеца (януари-август 2014), върху който се разполага изследването, както и съображенията, изказани най-прецизно на всеки етап на „приближение“ към новините, в които социалните мрежи са основен или пълноправен източник на информация – 161 новини от общо 2393 международни новини.

Анализът води към множество интересни резултати. Установени са и са експонирани връзките между събитийната характеристика на изучавания период и най-цитираните информационни агенции; коментирана е доминацията на британските медии, ползвани като източници. Най-голямо внимание като информационни източници естествено са получили социалните медии, допринесли за информирането по теми като въоръжени конфликти, знаменитости, тероризъм, катастрофи и др. Докторантът анализира също така взаимовръзките между теми и социални медии като източници на информация, като по този начин детайлизира някои от изводите.

Анкетите с журналисти дават за първи път така събрани сведения за нагласите в работата със социалните мрежи като източници на информация. Добре са изяснени съображенията за ориентацията към мрежата ENEX и за системата, чрез която е осъществено онлайн допитването. Въпросникът съдържа десет ясно формулирани въпроса, а получената информация е обобщена и представена в графичен вид. Лично аз я намирам за доста интересна и за подходящо интерпретирана от докторанта. Мисля си също, че не е било невъзможно някои от резултатите да бъдат поставени във връзка с данни от анализа на съдържанието и че това може да стане и в бъдещи публикации.

Авторефератът е написан ясно и отразява коректно съдържанието на труда. Авторът е формулирал четири приноса, всеки от които присъства в дисертацията доказуемо. Направил е две публикации в рецензирани издания на академичното издателство на Софийския университет. От списъка на публикациите не личи, но публикацията в сборника „Граждани и медии“ е предшествана от едноименен доклад на национална научна конференция. В NewMedia21 предстои онлайн появата на още един текст – „Социалните мрежи като източник на международни новини: емпирични изследвания“.

Към всичко казано ще добавя, че имам отлични собствени впечатления от работата на Николай Колев като студент и журналист. Обсъжданата днес дисертация лично за мен е свидетелство, че българските изследователи на международното новинарство стават с един повече.

В заключение: Изказаните по-горе съображения ми дават основание да оценя рецензираната дисертация като самостоятелен и успешно разработен научен труд. Препоръчвам убедено **на Николай Валентинов Колев да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор”** в направление 3.5 Обществени комуникации и информационни науки.